

FORUM PATRIOT ACT

In het oktobernummer van *Informatie Professional* schreef redacteur Jos van Dijk over de AIVD die sinds kort ook in databanken van bibliotheken naar terroristen zoekt. Er wordt in Nederland dus steeds meer aan de bescherming van privacy getornd, waardoor de

BOEKEN LEZEN IS VERDACHT

Dat de overheid niet alleen op het strafrecht wil leunen in terrorismebestrijding, vind ik juist. Strafrecht werkt immers alleen achteraf, dus als het leed is geschied. En door straffen in het vooruitzicht te stellen laten terroristen zich niet afschrikken, denk ik. Dus is preventieve actie geboden.

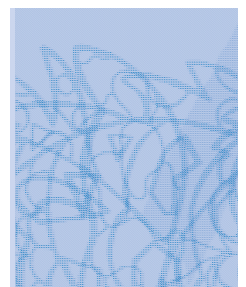
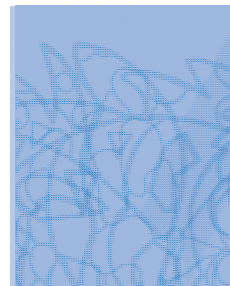
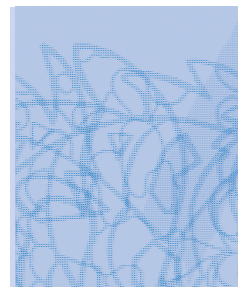
De vraag is dan hoe ver je gaat en welke research je moet plegen om achter de boze bedoelingen van potentiële terroristen te komen. In het geval van bibliotheken zou het gebruiken van 'verdachte' informatie door klanten aanleiding kunnen zijn om onder het vergrootglas te komen liggen van de veiligheidsdiensten.

Frank Kuitenbrouwer heeft het in het juli/augustusnummer van *Informatie Professional* over 'bijvangst'. Ik zou als burger dan wel minimaal van tevoren willen weten wat als verdacht wordt beschouwd, zodat ook van tevoren aan ieder bekend is wat strafbaar is.

Punt is natuurlijk dat zoiets moeilijk is te definiëren en in de praktijk kan onttaarden in massale willekeur en het ongericht *data-minen* in alles wat dienstbaar lijkt aan het werk van de veiligheidsdiensten. De techniek maakt dit mogelijk, dus wordt het gewild. En er zijn altijd gretige techneuten en ambtenaren die daar een uitdaging in zien.

Het als verdachte aangemerkt kunnen worden, zonder dat je weet wanneer, waarom en bij welke daden en gedragingen, is een kenmerk van de onderdrukking in een dictatuur. Dat moeten we dus niet gaan na-ape in onze democratie. De vraag is of het ongericht gespeur in informatie door veiligheidsdiensten onderworpen wordt aan grenzen, bijvoorbeeld 'doelgerichtheid', 'reeds verdachte personen' of groepen. Anders is iedereen verdacht, bij gebruik van zogenaamd 'verdachte' informatie.

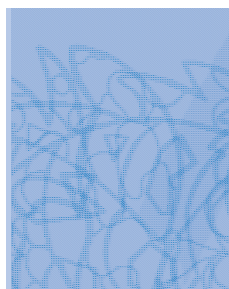
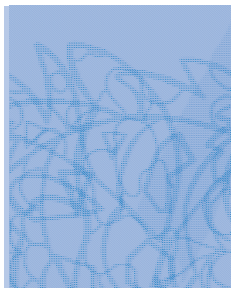
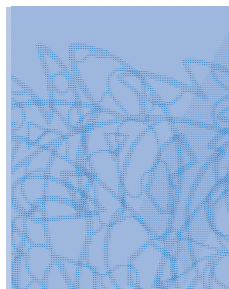
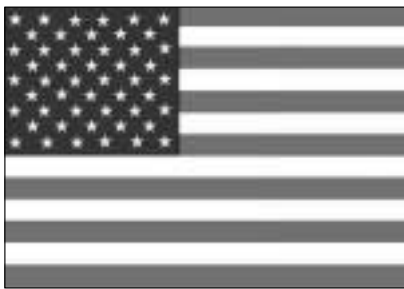
Ook is de vraag of de goede informatiepartijen worden aangepakt. Terroristen maken gebruik van faciliteiten om hun daden concreet uit te voeren (banken, autoverhuurders, logistiek, 'mollen' bij de overheid). Dat zou ook een focus kunnen zijn. Bibliotheken zeker niet, die staan voor het

vrije verkeer van publieke informatie. Zolang informatie niet verboden is, is het gebruik ervan vrij. Ook vrij van de dreiging 'verdacht' te worden. Dat moet zo blijven. Bibliotheken zouden zich moeten bezinnen op maatregelen om hun klanten te beschermen tegen ongebreideld gesnuffel in hun gebruiksgegevens. Daar is technisch veel op te bedenken. Wat je niet bewaard, kan ook niet doorzocht worden. Het zou zelfs een onderwerp kunnen zijn van de nieuwste eisen in het VOB-keurmerk voor bibliothekapplicaties.

Vervelend is dat deze problemen nu ontstaan, terwijl bibliotheken steeds meer behoefte hebben aan dezelfde gegevens om redenen van marketing.

Amerikaanse Patriot Act steeds dichterbij komt. Hans Veen, directeur van de Openbare Bibliotheek Eindhoven, alsmede het bestuur van de NVB, Nederlandse Vereniging voor Beroepsbeoefenaren in de bibliotheek-, informatie- en kennissector, geven hun reactie.

Overigens, als individu kun je ook wat doen om te ontsnappen aan data-mining. Bij het registreren op klantenkaarten en abonnementen kun je kleine variaties en fouten in de spelling van adres en naam gebruiken. Net een lettertje of cijfertje anders is voldoende. Computers zijn dom, de postbode niet.

Deze zomer las ik *Bad Land* van Jonathan Raban (met een fragment over het gemak waarmee explosieven gemaakt worden en de Unabomber) en de klassieker *Over oorlog* van Von Clausewitz. Bovendien heb ik tweemaal een rubberboot opgeblazen. Ik ben alweer verdacht, vrees ik.

Hans Veen is directeur van de Openbare bibliotheek Eindhoven.

PATRIOT ACT IS EEN RAMPZALIGE VEENBRAND

Terreurbestrijding is ingewikkelder dan oorlog voeren. Oorlog voeren is simpelweg gezegd verschrikkelijk, omdat het iedere menselijke maat mist, ongeacht de periode van het menselijk bestaan. Wie meent, vanuit welk systeem of welke doctrine dan ook, het recht te hebben om door het inbreuk maken op privacy dat verschrikkelijk iets te voorkomen of dat pretendeert, die komt per onmiddellijk aan het grootste goed de mens eigen.

Wie vanuit de macht omgaat met wat de mens het meest eigen en dierbaar moet zijn, bevindt zich op het onmenselijke vlak van vrijheidsberoving. De staatsrechtsg geleerde, de ethicus, de filosoof en eenieder die in staat is tot zindelijk denken zal prudent zijn oordeel vellen. De politicus heeft een andere rol.

De Amsterdamse advocate *Britta Böhler* verwoordt dit heel goed in een interview met *NRC Handelsblad* van 11/9: 'Die vrijheidsrechten zijn bedoeld om het individu juist te beschermen tegen de macht van de staat en het individu in staat te stellen zich vrij te ontplooien. [...] Een staatsapparaat moet per definitie bevoegdheden hebben om in te grijpen in het persoonlijk leven. Dat is potentieel een bedreiging. Als je dat niet beperkt, dan is de kans van misbruik heel groot.'

Even daarvoor geeft zij de kwestie pregnant weer: 'De rechtstaat wordt uitgehold en iedereen lijkt z'n schouders op te halen, omdat we bang zijn geworden voor terreur. Terwijl we juist zwichten voor terreur door die beginselen op te geven'.

Met die gedachte in de hand is het standpunt van de NVB even eenvoudig als ingewikkeld. De Patriot Act deugt niet om bovengenoemde redenering en er dient derhalve geen gerommel in gegevensbestanden van bibliotheken plaats te vinden. Niet de staat, niet de politiek, maar de mens zelf zal in verzet moeten komen. Daarvoor wil de NVB graag platform zijn.

Het NVB-bestuur